

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolalaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

Nro 47 • Perjantaina 26. marraskuuta 2004

55. VUOSIKERTA

Irtonumerohinta 1 €

**LAATUA
EDULLISUUTTA
AMMATTILAISelta**

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/
kivi-istutustyöt
- Sormuksien
valmistus
- Ja nyt myös
lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄÄLTÄ**KELLOLIIKE****Juhani Lankinen Ky**

Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

Vaienneet temppelit ja hiljentyneet kirkkokummut

Kanneljärven kirkko 1930-luvulla Kokkomäen mäntyjen lomassa. Kirkko vihittiin 8.7.1934 ja palveli seurakuntalaisiaan vuosikymmenen ajan.

Kanneljärvi

Kahdeksan Uudenkirkon seurakunnan kylää halusi 1910-luvulla erota omaksi seurakunnakseen, Kanneljärveksi. Seurakunnan toiminta alkoi vuonna 1923. Samat kylät muodostivat myös uuden kunnan vuoden 1925 alussa.

Kanneljärven ensimmäisenä kirkkona oli iso venäläishuvila. Uno Ullbergin suunnittelema kirkko valmistui 1934, ja piispa Erkki Kaila vihki sen heinäkuun 8. päivänä. Kirkon vieressä ovat sekä siviili- että sankarihaudat.

Luterilaisen enemmistön joukossa asui jonkin verran myös ortodokseja. He kuuluivat Uudenkirkon ortodoksiseen seurakuntaan, ja heillä oli Kanneljärven

Mustamäellä oma kirkko.

Arkkitehti Uno Ullberg suunnitteli Kanneljärven Kokkomäelle funkistyyli- sen, selkeälinjaisen tiilikirkon, yhden Kannaksen ja koko Suomen uljaimmista uusista pyhäköistä. Se on pitkäkirkko, jonka toisessa päässä on suorakulmainen kellotorni. Pääsisäänkäynnin kolmesta lasiovesta avautui uuteen kirkkoon sisäänkäynti kuoriin asti. Ovi- en yläpuolta koristaa vieläkin pyöreä ikkuna.

Kellon ääni kajahti sisältä vihreäksi maalatus- ta kammiosta, joka aukeni kahdesta korkeaksi holvatus- ta ja kahdesta hieman matalammasta luukusta. Vastakkaisessa päädyssä on muuta rakennusta matalam-

pi kuori.

Kirkon ulkoseinät saivat rappauksella valkoisen värin, jonka puhtautta punainen tiilikate tehosti. Kirkkosalin sisäseinät ja lattia olivat tiilipintaiset, vain kuori oli valkoiseksi rapattu. Noin 700 sanankuulijalle suunniteltu kirkko oli kolmelaivainen. Seurakuntalaisten penkit olivat leveässä keskilaivassa, jonka kahta puolta olivat käytävät kapeissa holvikaarien alle rakennetuissa sivulaivoissa.

Alttarin takana oli valkoisella seinällä puhdaslinjainen risti ja sen keskellä pieni puinen krusifiksi. Taiteilija Bruno Tuukkanen maalasi ristin alle alttaritaulun, jonka aiheena oli pako

Egyptiin. Saarnatuolia somistivat Mikko Hovin neljä apostolinkuvaa. Kirkkotekstiilit suunnitteli taiteilija Greta Skogster. Kirkon esineistöä hankittiin arkkitehdin antamien ohjeiden mukaisesti, joten se täydensi kauniisti ja sopusointuisesti kirkon tyylikästä arkkitehtuuria. Urkuja kirkkoon ei ehditty hankkia.

Sodan vaikutukset

Välirauhan aikana venäläiset olivat pitäneet kirkkoa rehusuojana ja myllynä. Sitä kunnostettiin jatkosodan vuosina niin paljon, että siinä voitiin pitää jumalanpalveluksia. Vuoden 1944 jälkeen venäläiset käyttivät kirkkoa kananruokatehtaan ja puimalana, kunnes tuli tuhosi sen katon ja puurakenteet vuonna 1984. Tiiliseinät, torni ja kirkonkello ovat yhä paikallaan. Inkeriläiset ja venäläiset ovat perustaneet Kanneljärvelle pienen luterilaisen seurakunnan, joka on kunnostellut betonikatoisena säilynyttä sakaristo- toa toimitilakseen.

Talvisodan jaloista pelastettiin osa kirkon irtaimistoa, muun muassa ehtoolliskalusto ja kirkkotekstiilit. Oman seurakunnan lopettamisen yhteydessä kanneljärveläiset luovuttivat ne pääasiassa Perttelin seurakunnalle.

Seurakunnan perustamisen jälkeen kanneljärveläiset saivat myös oman hautausmaansa Kokkomäelle, kirkon viereen. Sotien aikana kirkon ja siviilihautausmaan väliin vihittiin sankarivainajien hautausmaa. Vuoden 1944 jälkeen venäläiset ovat tuhonneet siviilihautausmaan ja haudan- neet siihen omia vainajiaan.

Sisäsiyuilla TÄNÄÄN

Adventtiaika	3
Eino Heikinmaa muistelee	4
Ida Supposen äkkilähtö	5
Eeva Kilven alustus	6-7
Arkkipiispan haastattelu	7
Talvisota alkoi 65 vuotta sitten	8

ilmestyy v. 2004
lopussa:
pe 26.11. pe 3.12.
pe 10.12.
pe 17.12. kaksoisno
pe 31.12. kaksoisno

Kunnostamisen aika

Kanneljärveläiset aloittivat kirkonmäkensä kunnostamisen kesällä 1991. Itse kirkkoa ei voitu enää entisöidä, vaikka se saattaisi olla mahdollista. Sen eteen on pystytetty korkea puuristi. Kun siviilihautausmaa on täynnä venäläisten hauta-aitauksia, entisten kanneljärveläisten hautojen paikantaminen ja hoitaminen on hyvin vaikeaa. Hautausmaata ei ole ryhdytty raivaamaan.

Kanneljärven sankari- hautoihin on haudattu 88 kaatunutta. Sankarihau- doille Kanneljärven pitäjäsäätiö pystytti 4.6.1991 suomen- ja venäjänkielisin tekstein varustetun kivisen muistomerkin. Säätiö ja talkoolaiset ovat kunnosta- neet sankarihautoja, ja ke- sän 1999 aikana on tarkoi- tus tasoittaa alue ja vii- meistellä tämän hautaus- maan kunnostus.

Paikallisen seurakunnan kirkkoherra on luvannut huolehtia sankarihautojen ruuhokentän hoidosta.

Kirkkomaalle kanneljärve- läiset istuttavat siellä lepää- vien omaistensa muiston kunnioittamiseksi jalokuu- sia. Näin myös Kanneljär- vellä nykyiset asukkaat voi- vat nähdä seudun vanhan kulttuurin velvoittavan hei- täkin kunnioittamaan karja- laisten pyhiä paikkoja.

Venäjän vallan aikana monet venäläiset, lähinnä Pietarin liike- ja virkamie- het rakennuttivat Kannel- järvelle huviloitaan ja osti- vat sieltä maatiloja. Osa heistä jäi vallankumouksen melskeessä Suomeen. He olivat rakennuttaneet pitä- jään kolme kirkkoa. Vaikka nämä kirkot olivat ulkoa vaatimattoman näköisiä, niiden sisustan venäläiset olivat somistaneet lahjoi- tuksina saaduista arvokkain maalauksin ja ikoniseinin.

Kaksi Kanneljärven or- todoksikirkkoa purettiin jo aikaisemmin, mutta Musta- mäen koristeellinen kirkko säilyi sotiin asti. Silloin sii- hen osui palopommi, ja se paloi maan tasalle.

Lähde: Paavo Koposen Karjalan kirkkokummut

Kirkkosali pääovelta nähtynä. Taustalla saarnatuoli, jota koristavat Mikko Hovin puusta veistämät neljä apostolinkuvaa sekä alttari Bruno Tuukkanen maalaamine alttaritauluineen.

26.11.2004

Karjalaisseurojen piirejä tarvitaan

Karjalaisseurojen piirit kokoontuivat kehittämisseminaariinsa pääkaupunkiseudulle viime viikonloppuna. Olin mukana ensimmäistä kertaa. Kuulun nimittäin Karjalaisseurojen Etelä-Hämeen piirin hallitukseen. Vaikka omasta piiristäni muita edustajia oli vain ensimmäisenä päivänä, minä olin paikalla tunnollisesti loppuun asti. Osittain se johtui kimpapakyydistä, mutta sitäkin ei kenellekään kerrota.

Vaikka edustinkin suurimman osan aikaa yksin Etelä-Hämettä, tuttuja ihmisiä riitti. Varsinkin satatuntalaisten ja varsinaissuomalaisten kanssa olimme jo ennestään tehneet töitä tai harrastaneet karjalaisia asioita yhdessä. Viikonlopun tiukasta ohjelmasta huolimatta pystyimme myös pitämään hauskaa, niin kuin karjalaisseurassa vain voi.

Seminaarityöskentelyssämme arvioimme piiren, joita on kutakuinkin saman verran kuin maakuntia, nykytilaa ja etsimme kehittämisen kohteita. Totesimme, että piirit ovat keskenään kovin erilaisia. Eri piireillä on kovin erilaiset kehittämisen tarpeet. Toiset ovat jo kovin toimivia ja voivat

edetä seuraavalle askelmalle. Toiset ovat vasta siinä pisteessä, että niiden pitäisi pystyä pääsemään eroon esimerkiksi vanhoihin kaavoihin kangistuneesta johtoportasta.

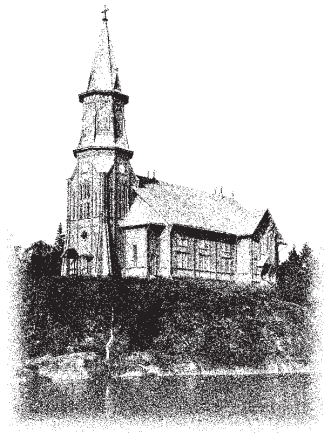
Samaa kaavaa kehittämistyöskentelyssä voi soveltaa aivan hyvin myös seuroissa ja yhdistyksissä. Piirien aluevastaavat varmasti auttavat tulevaisuudessa myös jäsenyhdistyksiään, kun tarvetta on. Ehkä olisi hyvä järjestää tällainen seminaari siinäkin tapauksessa, ettei tarvetta (lue: ongelmia) vielä ole.

Seminaarin päättyessä hämmästelin, miten pitkälle saivat sellaiset piirit asioita sovittua, joista oli useampia toimihenkilöitä mukana. Seinät olivat täynnä fläppitauluja, jotka puolestaan olivat täynnä tekstiä. Pitkän tovin olisi saanut kulumaan, jos kaiken olisi käynyt läpi. Totesin, että ryhmätyö on voimaa. Toivottelen voimia piirien ja seurojen vetovastuussa oleville. Lopputulos oli, että kyllä piirejä tarvitaan - ainakin Karjalan Liiton ja karjalaisseurojen välisenä linkkinä.

Raija Hjelm

Hartaus sunnuntaiksi
28.11.2004
1. adventtisunnuntai

Me malttamattomat

Kesäpaikkani lähistöltä tiedän mäkien välissä olevan pienen suon, jonne on vaikea löytää. Kun sen suuntaan katsoo mäen päältä, ei voi aavistaa, että näreikön takana on puuton, märkä alue, jossa kasvaa lakkoja. Ainakaan ennen tämän lehtijutun ilmestymistä kukaan ei ole minun lisäksi löytänyt sinne, ja niin minulla ei ole edes kiusausta tehdä sinne liian varhaista ryöstöretkeä. Voin malttaa kaikessa rauhassa siihen saakka, kunnes marjat ovat valmiita. Niitä ei tarvitse väkisin kypsytellä kaapin pimeydessä, vaan ne saavat kasvaa luonnollista tahtiaan lopulliseen poimimishetkeen saakka.

Siltä marjapaikalta ei saa jättisaalista, mutta kuitenkin kyllin ison, jotta siitä on iloa, kun vihdoin ollaan joulupöydässä ja katetaan sinne vuoden parhaat. Lakat maistuvat silloin metsältä ja suviehtoolta. Nuo marjat eivät ole olleet elämäni ainoat asiat, jotka ovat tuntuneet hyviltä juuri sen tähden, että niiden kypsymistä on maltettu odottaa. Juhlapyötyään katetut marjat pakottavat vuosi vuodelta kysymään, onko taas oleellisella tavalla tärvätty jouluihin, kun se on juhlitu läpi niin monta kertaa ennen kuin ollaan päästy edes aatonaattoon, laulut laulettu, evankeliumit luettu.

Olisi sittenkin syytä ottaa todesta adventin syvin sanoma, joka jo kätkeytyy tuon alkuaan latinankielisen sanan nimien; adventti kun tarkoittaa odottamista. Se ei ole merkki joulunajan alkamisesta, vaan siitä, että on päästy odotuksen aikaan. Ja ehkäpä kyse ei ole vain kyvyttömyydestämme odottaa joulua, vaan ylipäänsä kyvyttömyydestämme odottaa mitä tahansa.

Odottamisen taito on kaikista kristillisen elämän taidoista jumalisimpia. Monet Raamatun tapahtumat rakentuvat juuri sen varaan. Abraham ja Saara odottivat ensimmäistä lastaan vanhoille päiville saakka, ja erämaassa vaeltanut Israelin kanssa odotti perille pääsyä neljäkymmentä vuotta. Koko Jeesuksen syntymää edeltänyt aika oli yhtä pitkää odotusta, eikä Kristus noussut kuolleistakaan saman tien, vaan sitäkin oli odotettava kolmanteen päivään saakka.

Tälle kaikelle odottamiselle ei kai ole järkiperaista syytä. Se on vain parempi niin.

Arto Köykkä

Joulutervehdykset Kurkijokelaisessa

Lähetä joulutervehdyksesi sukulaisillesi ja ystävillesi lehtemme kautta. Se julkaistaan 17.12. ilmestyvässä lehtemme joulunumerossa. Tervehdyksen lähettäminen on helppoa. Voit lähettää sen kirjeessä, jossa kerrot tervehdyksen lähettävien nimet ja samalla kerrot, missä juurenne ovat, joko Karjalassa tai muualla, ja missä nyt asutte.

Esim. *Matti ja Maija Meikäläinen Kurkijoki, Rahola ja Hiitola, Hömmö – Harjavalta.*

Laita samalla viiden euron seteli kirjeeseen, niin asia on sillä selvä. Toimitukseen voi myös tuoda tervehdyksen ja samalla maksaa sen. Näin vältämme laskutuksen aiheuttamat ylimääräiset kulut ja vaivat. Lehden osoite: Kurkijokelainen, Vesikoskenkatu 13 as 21, 32200 LOIMAA.

Yleisöltä

Kiitokset ihojärveläiselle

punatukkaiselle Anjalle (s. Savolainen)!
Terveisin
Elsa, Otto ja Pekka (Iisson)

Loimaan Seudun Karjalaiset ry:n JOULUJUHLA

Loimaan kaupungin kirkon yläsalissa
sunnuntaina 5.12. klo 14
Joulupuuro- ja kahvitarjoilu
TERVETULOA

Merkkipäivät

Aila ja Eino täyttivät
75 vuotta 23.10. ja 25.10.2004.

Muistettavaa

– **Kurkijoen Marttayhdistys** kerhoineen. Messu su 5.12. klo 10 Kanta-Loimaan kirkossa sekä sen jälkeen joulujuhla srk-talolla.

– **Lappeenrannan Kurkijokelaiset!** Tapaamme torstaina 9.12. klo 13 Eeva Kemppisellä, Aionkatu 37 B 5. Tervetuloa! Varo liikkautta!

– **Kurkijoki-Seura ry:n** joulujuhla sunnuntaina 12.12. klo 14 Karjalatalolla Helsingissä.

NIMIPÄIVÄT

pe 26.11. Sisko
la 27.11. Hilikka
su 28.11. Heini
ma 29.11. Aimo
ti 30.11. Antti, Antero, Atte
ke 1.12. Oskari
to 2.11. Anelma, Unelma
pe 3.11. Vellamo, Meri
la 4.11. Airi, Aira
su 5.12. Selma
ma 6.12. Itsenäisyyspäivä, Niilo, Niko

Kurkijokimuseolla on tiistaina 7.12. vielä yhdet TALKOOT

ennen joulua. Tutustutaan yhdessä museon paperiarkistoon klo 14-18. Tervetuloa mukaan vaikkapa lyhyemmäksi ajaksi! Talkoolaisille tarjotaan kahvia ja pientä syömistä työn lomassa. Ilmoittautumista pyydetään etukäteen puhelimitse 050-403 6050/Maria Kauppinen tai sähköpostilla kurkijokimuseo@auria.net

Kurkijokelainen

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus

Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Konttori: Vesikoskenkatu 13 As 21, 32200 Loimaa
Avoinna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT: (Kaikki ilmoitukset)

Etusivu **60** centtiä/mm + alv 22 %
Muut sivut **45** centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä. Lehti ilmestyy perjantaisin, mutta vuoden aikana on joitakin kaksoisnumeroita juhlapyhien aikoihin. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi 35 euroa
6 kk 20 euroa
3 kk 12 euroa
Pohjoismaat 39 euroa
Muualle 46 euroa

E-mail: toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSÖP 523900-4897

Sivunvalmistus: Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

Sanan Voimaa

26.11. Me voimmekin ylpeinä kertoa Jumalan seurakunnissa teistä ja teidän kestävyystänne ja uskostanne kaikissa vainoissa ja ahdingoissa, joiden keskellä elätte. 2. Tess. 1: 4

27.11. Heidän rangaistuksenaan on ikuinen katoetus, ero Herrasta ja hänen voimansa kirkkaudesta, kun hän tuona päivänä saapuu ottamaan vastaan pyhiensä kunnioituksen ja kaikkien uskovien ylistyksen. 2. Tess. 1: 9-10

28.11. Ja ne, jotka kulkivat hänen edellään ja peräsään, huusivat: ”Hoosianna! Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimessä!” Mark. 11: 9

29.11. Kohotkaa korkeiksi, portit, avartukaa, ikiaikaiset ovet! Kirkkauden kuningas tulee. Kuka on kirkkauden kuningas?

Hän on Herra, väkevä ja voimallinen. Ps. 24: 7-8

30.11. Hän on Herra, voiton sankari. Kohotkaa korkeiksi, portit, avartukaa, ikiaikaiset ovet! Kirkkauden kuningas tulee. Kuka on kirkkauden kuningas? Kirkkauden kuningas on Herra Sebaot! Ps. 24: 9-10

1.12. Iloitse, tytär Siion! Riemuitse, tytär Jerusalemi! Katso, kuninkaasi tulee. Vanhurskas ja voittoisa hän on, hän on nöyrä, hän ratsastaa aasilla, aasi on hänen kuninkaallinen ratsunsa. Sak. 9: 9

2.12. Hän tuhoaa sotavainut Efraimista ja hevoset Jerusalemita, sotajouset hän lyö rikki. Hän julistaa kansoille rauhaa, hänen valtansa ulottuu merestä mereen, Eufratista maan ääriin asti. Sak. 9: 9-10

Nyt saatavana
Marttaliiton julkaisuja

”Myyntimenestys”
Martan joulukirja,
20 euroa

”Perusteos”
Penninvenyttäjän
keittokirja, 12 euroa

- hintoihin lisätään
postituskulut

Tilaukset: **Kurkijokelainen,** Vesikoskenkatu 13 as 21, 32200 LOIMAA
puh. (02) 762 2551 tai e-mail: toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

MUISTA!

Lahjaksi

KURKIJOKI-KIRJAT
VIIRIT JA VAAKUNAT

Erikoishammasteknikko

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

EHT-
liiton
jäsen

Onks tietoo
KYSYMYKSET?

1. Minkä verran maapallon väkiluku kasvoi 1900-luvulla?

2. Kuinka moni haki Suomesta turvapaikkaa vuonna 2002?

3. Mikä on välttämätön asu Afganistanin naisilla kodin ulkopuolella liikuttaessa?

4. Kuinka monta asukasta yhteensä on euron käyttöön-sä ottaneissa maissa?

5. Kuinka monta pyyntöä on Isä meidän –rukouksessa?

6. Mistä puolueesta Suomen kansan yhtenäisyyden puolue erosi 1970-luvun alussa?

7. Minä vuonna presidentti Paasikivi kuoli?

8. Mitkä ovat Suomen pääviljalajit?

9. Kuka oli Suomen ensimmäinen levyllä laulanut romaani?

10. Mikä on yleisin Suomessa tapahtuneissa henkirikoksissa käytetty ase?

Ken tietää?

Kuva Kurkijokimuseon kokoelmaa

Keitähän emäntiä tässä kahvittelee ja missä?

Tiedot kuvasta pyydetään osoitteeseen Kurkijokimuseo, Kojonperäntie 446, 32260 Kojonperä tai puhelimitse 050-403 6050 Maria Kauppinen tai sähköpostilla kurkijokimuseo@auria.net

Adventtiaika

Useimmissa kodeissa sytytetään ensimmäisenä adventtisunnuntaina kynttilä.

1900-luvun alussa tutkimusten mukaan adventtikynttilöiden polttaminen oli Saksan erzgebirgeläisten aloittama paikallistapa, joka levisi kaupungista koko Saksaan ja lopulta Suomeenkin. Adventtikynttilät symboloivat Jeesuksen paluun ja joulun odotusta. Ensimmäisestä adventtisunnuntaista alkaa adventtiaika.

Nimitys adventti tulee latinan sanasta adventus, ’saapuminen’, tässä tapauksessa Kristuksen saapuminen.

Alun pitäen adventtiaikana piti paastota katuen ja parannusta tehden. Adventtiaikaa alettiin viettää noin 300-luvun paikkeilla Espanjan kirkkoissa. Adventtipaasto päättyi joulupaastopäivään 24.12. Aikaisemmin se kesti jopa loppiaiseen asti. Jouluaattona sai syödä paastoruokia vasta illalla ensimmäisen tähden syttyttyä taivaalle.

”Joulu tulee, juosta pitää”

Ennen vanhaan aloitettiin Suomessa joulukiireet Annan päivänä 9.12. Tehtiin syysteurastus, valmistettiin makkarat, valettiin kynttilät, siivottiin lattias-ta kattoon, leivottiin itse kaikki mahdollinen, pantiin olutta ja kaljaa, tehtiin koristeet ja ruoat.

Ennen joulunvalmisteluihin kuului myös kankaankutominen, vaatteenompelu sekä kenkien tekeminen tai teettäminen. Uskottiin, että jouluna piti ehdottomasti olla uutta päällä.

Vaikka joulun alla valmisteltiin omalle väelle mahdollisimman yltäkyl-läistä juhlaa, ei vähempiosaisiakaan unohdettu.

Nykyinen adventinvietto

Ensimmäinen adventtisunnuntai aloittaa kirkkovuoden. Silloin lauletaan kirkkoissa Hoosiannaa. Sen on säveltänyt Ruotsin kunin-kaan Kustaa III:n saksalaissyntyinen hovika-pellimestari Georg Joseph Vogler vuonna 1796. Sanat ovat Raamatusta. Suomalaiseen kirkkoon hymni omaksuttiin 1800-luvulla.

Adventtiaika on maallistunut Jeesus-lapsen odottamisesta joulun odotukseksi. Se on pik-kujoulujen aikaa. Silloin avataan kaupunkien joulukadut valoineen ja koristeineen sekä pys-tytetään toreille jättimäisiä joulukuusia.

Yhteisten joulukuusien pystyttäminen on peräisin 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta, kun köyhemmillä ei ollut varaa omiin kuusiin. Joulukatujen idea on peräisin Tukholmasta.

Perinteisimmissä pikkujouluissa ja joulu-juhlissa adventtiajan ohjelmaan kuuluvat myös seiminäytelmät ja tiernapojat. Suosi-tuiksi ovat tulleet kirkkojen ”Kauneimmat joululaulut” –tilaisuudet.

Monet joulukoristeet ja –tavat ovat peräi-sin Saksasta. Sieltä on myös adventtikalente-ri, mikä tuli Suomeen 1930-luvulla.

Joulukorttien lähettäminen sai alkunsa 1800-luvun alkupuolella Englannista. Sisäop-pilaitoksissa olevat lapset piirsivät ja kirjoitti-vat joulun alla joulutervehdyksiään vanhem-milleen ja sukulaisilleen. Ensimmäinen joulu-kortti painettiin Lontoossa vuonna 1843. Suo-messa nähtiin ensimmäiset joulukortit 1870-luvun alussa.

Vaikka kaikki joulua edeltävä hyörinä ker-tookin tulevan juhlan suuruudesta, olisi kui-tenkin sen valmisteluissa hyvä muistaa kultai-nen keskitie.

Raili Poutanen
Lähdeaineistona
Suuri perinnekirja

Suurin kurkijokelainen -äänestys

Muista äänestää Suurim-masta kurkijokelaisesta. Kurkijoella syntyi ja asui mittava joukko suuria suo-malaisia.

Äänestysaikaa on tämän vuoden loppuun. Äänestää saa heti. Ketä tahansa Kur-kijoella syntynyttä tai Kur-kijoella tiettävästi asunutta saa äänestää. Jokaisella Kurkijokelaisen lukijalla on yksi ääni. Kaikkien äänes-täneiden kesken arvotaan kirjapalkinto, joten äänestä-sään pitäisi muistaa ker-toa myös oma nimi ja osoi-te tai puhelinnumero.

Koska äänestää voi ketä tahansa, pitäisi hänestä, mi-käli hän on vieraampi suu-relle yleisölle, kertoa mah-dollisimman tarkka nimi ja arvo, ammatti tai tehtävä, missä on toiminut. Viime Kurkijokelaisen numerossa oli lähes 50 henkilön luet-telo esimerkkejä suurista kurkijokelaisista.

Ensi vuoden Kurkijoke-laisen numeroissa kerrom-me äänestyksen tuloksen ja julistamme jonkun henki-lön Suurimmaksi kurkijo-kelaiseksi. Tulemme myös ensi vuoden lehdissä kerto-

maan näistä menestyneistä henkilöistä. Heistä tehdään henkilökuvat mahdolli-suuksiemme mukaan.

Äänestää voi joko kir-jeitse osoitteella Kurkijoke-lainen, Vesikoskenkatu 13 as 21, 32200 LOIMAA tai soittamalla puh. (02) 762 2551 sekä 050-521 3336, lähettämällä tekstiviestin numeroon 050-521 3336 tai ihan mielellään sähköpos-titse osoitteella: toimitus@kurkijokelainen.inet.fi. **Muista kertoa oma nime-si ja yhteystietosi.**

Karjalaisii sanontoi ja ”suomennos”

Ei tolkun uvetta.
= Ei järjen hiventä.

Aurinko nii liätiä.
= Aurinko paistaa kuu-masti.
Hiä nii liämäilyö.
= Hän mielistelee.
Mite hiä nii kovvai huttuut-tua? = Miten niin kovas-ti huimaa?
A’ hiä se viel lätystiä.
= Ei osaa lapsi puhua.

Tul tehtyy Tura-Matin reis-su. = Tuli tehtyä huono reissu.
Tura-Matin urakka
= Huono homma

Sanonnat lähetti
Anja Valoaho
Naantalista.

Syyskesällä 1939 alkoi-
vat synkät varjot kasaantua
Euroopan taivaalle. Ne levi-
sivät myöhemmin Suomen-
kin taivaalle. Vaikka ne ei-
vät juuri sillä hetkellä Suo-
meen suoranaisesti vaikut-
tanetkaan, niin Suomenkin
viranomaiset olivat jotenkin
varuillaan, sillä olimme sii-
nä tilanteessa koko Euroo-
passa, ettei tiennyt, mitä
seuraavalla viikolla tapah-
tuisi.

Elettiin elokuun puolta-
väliä. Me olimme äidin
kanssa korjaamassa ohria
seipäiltä Pulliaisen rajalta
kotitilallamme Kurkijoen
Saareksen kylässä, kun Vil-
jo tuli siihen meidän luok-
semme ja sanoi: ”Oletteko
kuulleet, että Italia on hyö-
kännyt Abessiniaan?” Radi-
ossa oli juuri ilmoitettu, että
Euroopassa oli sotatila.
Vaikka se olikin niin kauka-
na kuin Afrikan puolella,
sittenkin se tuntui meistä jo-
tenkin niin vaaralliselta, että
sehän voisi levitä vaikka
mihin. Mutta työ tehtiin
loppuun.

Viljon ilmoitus jätti kui-
tenkin sellaisen jännittyneen
mielen ajatukseni, että mi-
tähän tästä kaikesta mahtoi
oikein tulla, sillä rauhallinen
elämänmuoto oli muuttunut
sellaiseksi epävarmemmak-
si. Tietysti sekini oli siihen
yhtenä tekijänä, että radion
välityksellä tiesimme, mitä
maailmassa oikein tapahtui.
Muistan, kuinka minäkin
sitä mielessäni tuumin, että
eihän se tänne mitenkään
voisi levitä, sillä sehän oli
siellä hyvin kaukana. Niin
minäkin uskoin ja toivoin,
mutta toisin siinä sitten
kävi.

Viljankorjuu niin kuin
muutkin syystyöt saatiin
tehtyä hyvissä olosuhteissa.
Osa saatiin puituakin, niin
kuin oli tarkoituksena, ja lo-
put ajettiin varastoon talven
puintia varten. Samoin oli-
vat juurikkaat ja perunat
saatu korjattua varastoon.

Syyskynnötkin olivat hy-
vällä mallilla, kun isä oli os-
tanut sellaisen yhden hevo-
sen vedettävän sänkiauran.
Se oli huomattavasti kevy-
empi minunkin käsittellä
kuin normaali kahden hevo-
sen vetämä Fiskars kymppi
tai joku muu vastaava, sillä
vähäiset voimani ja pieni
kokoni eivät riittäneet ras-
kaan auran hallitsemiseen
koko päiväksi. Lisäksi pari-
valjakko oli paljon hanka-
lampi hallita, kun ohjaksis-
sa oli vielä oppimaton kyn-
täjä, jos minua vielä voi
edes kyntäjäksi sanoa. Kos-
kuille minua ei laskettu kyn-
tämään. Ne jäivät isän teh-
täväksi, ja jos hän ei kerin-
nyt, niin siellä lähellä asuva
Sonnen Väinö, joka oli
meillä kiireisimpinä aikoina
työmiehenä, suoritti myös
kyntöjä koskuilla ja muita-
kin syystöitä.

Reserviläiset kertausharjoituksiin

Tilanne Euroopassa kävi
yhä synkemmäksi. Se loi
Suomenkin taivaalle synk-
kiä pilviä.

Saksa lähetti pienille naa-
purivaltioilleen nooteja,
joissa vaadittiin alueluovu-
uksia tekaistujen asioiden
nojalla. Nämä olivat tilan-
teita, jotka saivat Suomen-

kin viranomaiset olemaan
varuillaan, sillä tilanne Eu-
roopassa oli muuttunut hy-
vin epävarmaksi. Ehkä siitä
johtuen Suomenkin viran-
omaiset olivat jo varautu-
neet kaiken varalta.

Karjalan kannasta käytiin
linnoittamaan, ja reserviläi-
siä kutsuttiin kertausharjoi-
tuksiin kaiken pahan varal-
ta. Niistä kertausharjoituk-
sista saimme oikein käytän-
nönkokemusta, kun eräänä
iltana alkoi kylätie pölytä ja
kuului sellaista ihmeellistä
kolinaa ja töminää. Sieltä
tuli ainakin neljän valjakon
vetämänä tykki, joka vietiin
asemiin kansakoulun mäel-
le. Samaan aikaan maantie-
tä marssi pitkiä sotilasosas-
toja, jotka yöpyivät teltoissa
siinä meidän kylän kohdal-
la.

Kun tuli tieto sotilasosas-
tojen yöpymisestä kylän
kohdalla, oli se meille pojil-
le kiintoisaa toimintaa, sillä
me pojat kuuluimme mel-
kein kaikki Sotilaspoikiin.
Se armeijan touhu kiinnosti
meitä aika paljon. Kun re-
serviläiset saivat tietää, että
kuulumme Sotilaspoikiin,
niin he esittelivät meille in-
nokkaasti kalustoaan ja telt-
tojaan. Mielialat tuntuivat
olevan korkealla malliin:
”Täältä pesee, jos tarvi-
taan.”

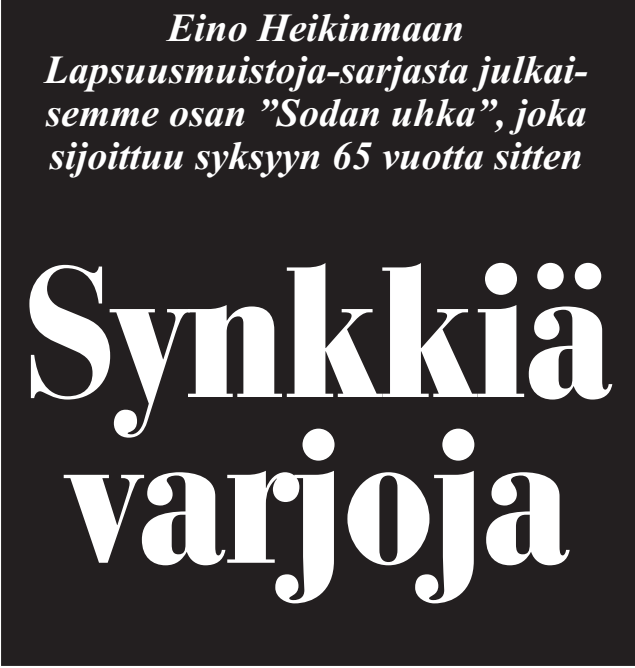
Kun seuraava aamu val-
keni, oli kaikki jo ohitse.
Tykit olivat häipyneet kou-
lunmäeltä ja sotilaat telttoi-
neen ja tavaroineen maan-
tien varresta. Ainoastaan jäl-
jet olivat jääneet, ja ne mei-
tä poikia vasta kiinnostivat-
kin, sillä sieltä löytyi mitä
ihmeellisimpiä tavaroita
muun maassa lusikka-haa-
rukka-yhdistelmä, vanikkaa
eli näkkileipää, jota en ollut
vielä sitä ennen syönyt. Se
maistui erittäin hyvältä.
Löytyi sieltä vielä kiväärin
patruunoitakin, jotka olivat
tosin puupäitä eli paukku-
patruunoita, mutta meistä
pojista mielenkiintoista ta-
varaa.

Suomi sai nootin

Ei kulunut kuin muutama
viikko, kun Suomikin sai
nootin Moskovasta. Siinä
vaadittiin alueluovutuksia
Karjalan kannakselta Lenin-
gradin turvaamiseksi ja li-
säksi Suomenlahden saaret
ja tukikohtaa Etelä-Suomen
rannikolta.

Samaan aikaan saivat
myös Baltian maat: Viro,
Latvia ja Liettua nootit, jois-
sa vaadittiin sotilastukikoh-
tia ympäri maata. Meitä
suomalaisia ehkä eniten as-
karrutti Baldiskin lentotuki-
kohta Virossa vastapäätä
Helsinkiä.

Suomesta läksi valtuus-
kunta Moskovaan neuvotte-
lemaan saamamme nootin
johdosta. Mukanaan heillä
oli koko Suomen eduskun-
nan yksimielinen päätös,
eikä tukikohtia muualtakaan
maasta. Neuvottelujen tu-
lostä en tiedä, mutta se ei
sujunut ainakaan Suomen
neuvottelijain toivomalla ta-
valla, sillä neuvottelijat pa-
lasivat takaisin kysymään li-
säohjeita maan hallitukselta
ja eduskunnalta. Miten siel-
lä pitäisi edetä, jotta päästäi-
siin molempia osapuolia
tydyttävään tulokseen.

Neuvotteluista en muista
kuin sen, että kun neuvotte-
lijat läksivät uudelleen Mos-
kovaan, oli Helsingin ase-
malla suuri joukko ihmisiä
saattamassa heitä matkaan.
Saattajat lauloivat heille
matkaevääksi Isänmaan vir-
ren ”Jumala ompe linnam-
me” tai ”Oi, Herra, siunaa
Suomen kansaa”. Samoin
muistini mukaan oli Viipu-
rin asemalla suuri joukko
kansalaisia toivottamassa
hyvää onnea neuvottelijoil-
le ja Suomelle myönteistä
ratkaisua. En ole nähin
Isänmaata koskeviin asioi-
hin käyttänyt mitään lähde-
aineistoa, joten nämäkin
ovat vain minun omia muis-
tikuviani, eivät mitään
muistiin kirjoitettua tietoa.

Koska neuvotteluissa ei
saatu aikaan mitään selvää
ratkaisua, niin tilanne kärjisi-
tyi sangen nopeasti Suo-
menkin kohdalta. Oli varau-
duttava kaikkein pahimman
varalta. Reserviläisiä kut-
suttiin lisää kertausharjoi-
tuksiin, ja siviiliväestöllekin
annettiin muun maassa ensi-
apukoulutusta kaiken pahan
varalta. Sillä nyt jo tajuttiin,
että sota, jos sellainen kai-
kesta huolimatta syttyy, niin
se osittain koskettaa myös
siviiliväestöä.

Kaasuaseiden pelko

Ilmavoimat olivat hyvin
suuri ja tehokas ase tulevas-
sa sodassa siviili-ihmisiä
vastaan. Ne pystyivät pom-
mittamaan kaupunkia, ky-
liä ja rautateitä etenkin ris-
teyskohtia, jotka olivat erit-
täin tärkeitä liikenteen kan-
nalla ja vaikuttivat erittäin
paljon koko kansakunnan
elämään. Yksi erittäin suuri
pelko oli etenkin kotirinta-
malla, että vihollinen rupe-
aisi käyttämään kaasuaseta
meitä vastaan, vaikka sen
käyttö oli Kansainliitossa
yhteisellä sopimuksella
kielletty. Neuvostoliittokin
oli Kansainliiton jäsen.

Ehkä Suomi epäili, että
ne pykälät eivät sota-aikana
pitäisi paikkaansa ja varmis-
tui jotenkin senkin varalta,
koska kansakoulussakin ja
meillä jatkokursseilla, jota
vielä tuolloin kävin, valmis-
tettiin sellaisia hiilityynyjä,
jonka läpi sitten hengitettiin.
Sen muka olisi pitänyt estää
tai sitoa jotain kaasuja pää-
semästä keuhkoihin. Se oli
sellainen kooltaan noin 15
cm x 20 cm flanellikangasta
oleva pussi, joka täytettiin

koivuhiilellä pieneksi tyy-
nyksi.

Kangastyyntyä käskettiin
pitää aina mukana, jos sota-
tilanne tulisi ja häilytyksen
sattuessa tai jos itse havait-
sisi jotain epämääräistä ha-
jua ilmassa. Silloin olisi
hengitettävä sen pussukan
lävitse ja kiiruhdettava aina
sivutuuleen, ei myötätuu-
leen eikä suoraan vastatuu-
leen. Näin olisi päässyt no-
peimmin pois saastuneelta
alueelta, mutta onneksi kaa-
suja kieltävää sopimusta
kaikki osapuolet aika tark-
kaan noudattivat.

Sodan uhkaa

Suomenkin kohdalla ti-
lanne kävi yhä synkemmäk-
si ja sodan uhka oli ilmei-
nen, koska kaikki varautui-
vat vain sodan varalta. Kau-
punkeihin ja risteysasemille
kuten Elisenvaaraan ja taa-
jamiin kaivettiin sirpalesuo-
jia ja kaivantoja, jotka olivat
sellaista sahanterän kuviois-
ta, noin runsaan metrin sy-
vyistä kaivantoa, joka oli
joillain lankuilla reunoilta
tuettuja. Niihin ihmiset voi-
sivat mennä pommien sirpa-
leilta suojaan. Mutkaisia ne
olivat sen takia, jos sirpale-
suojaan sattuisi pommi, niin
mutkan takana saataisi säi-
lyä vahingoittumatta. Jos
olisi rakennettu suora sirpa-
lesuoja ja siihen sattuisi osu-
ma, niin silloin vahingot oli-
sivat arvaamattoman suuret.

Tilanne kävi yhä vain va-
kavammaksi ja vakavam-
maksi. Kansakoulut ja jat-
kokurssit lakkautettiin niin
kaupungeissa kuin maaseu-
dullakin, sillä monet opetta-
jat oli kutsuttu joko kertaus-
harjoituksiin tai Lotta Svärd
-järjestön niihin tehtäviin.
Saareksen koulukin lakkau-
tettiin, sillä opettaja joutui
Elisenvaaraan tutustumaan
niihin tehtäviin, joihin hän
oli saanut koulutuksen.
Tämä kaikki siltä varalta,
jos tilanne ajautuisi siihen
pisteeseen, jota kukaan ei
kuitenkaan toivonut.

Kun kaupunkien koulut
lakkautettiin, myös koulu-
laiset evakuoitiin pois kau-
pungeista kaiken varalta.
Meillekin tuli Viipurista
eräs äiti kolmen lapsensa
kanssa, jotka olivat suurin
piirtein saman ikäisiä kuin
mekin, joten saimme uusia
leikkikavereita. Vaikka ti-
lanne oli erittäin vakava,
sitä ei aina muistettu, vaan
nautittiin, kun oli uusia leik-

kikavereita.

Lähempää rajaa oli myös
evakuoitu kaikki ihmiset.
Heitä ei ollut määrätty kovin
kauas. Kilometrejä en tiedä,
mutta kuitenkin useita kym-
meniä kilometrejä. Elimme
sellaista jännityksen ja toi-
von aikaa. Toivoimme, että
jospa ne neuvottelut, joita
käytiin Neuvostoliiton
kanssa, johtaisivat sittenkin
meidän toivomaamme tu-
lokseen.

Sitten seurasikin sellai-
nen seesteinen hetki. Talvi
rupe si tekemään tuloaan,
elettiin loka- marraskuun
vaiheita. Tilanne oli rauhal-
linen ja alkoi tuntua siltä, et-
tei mitään pelättyä sotaa tu-
lisikaan. Rajalta evakuoitut
ihmiset palasivat koteihinsa.
Kaupungeissa alkoivat kou-
lut. Meilläkin olleet evakot
palasivat kotikaupunkiinsa,
koska koulut alkoivat, ja
nämä lapset olivat vanhinta
lukuun ottamatta kouluikäi-
siä.

Elämä alkoi jotenkin rau-
hoittua, ja toivo rauhallises-
ta elämästä alkoi voimistua.
Sitä en muista, alkoiko mei-
dän kylässä koulu, koska en
ollut enää itse koulussa,
mutta jatkokursseja ei kui-
tenkaan aloitettu. Talvi vah-
vistui otettaan, lumikerros
vahveni, ja pakkanen pani
parastaan. Astemääriä en
muista, mutta joka tapauk-
sessa niitä oli aivan tarpeek-
si, kun elettiin marraskuun
viimeisiä päiviä. Toivoim-
me asioiden selviävän rau-
hanomaisesti, toivoimme
parasta, mutta pelättiin pa-
hintaa.

Talvisota

Elettiin marraskuun vii-
meisen päivän aamua, ja
kuuntelimme aamu-uutisia.
Silloin sieltä uutisten lukija
ilmoitti vakavalla äänellä:
”Venäjä on sanonut irti
hyökkäämättömyyssopi-
muksen ja kutsunut pois lä-
hettiläänsä Suomesta.” Sa-
malla hän ilmoitti, että Neu-
vostoliiton joukot olivat
ylittäneet valtakunnan rajan,
lisäksi Neuvostoliiton kone-
et olivat pommittaneet
Helsinkiä ja Viipuria sekä
muutamia Suomenlahden
rannikkokaupunkeja. Se oli
uutinen, jota kukaan ei olisi
toivonut, se veti vanhempie-
ni kasvot vakaviksi, mutta
mihinkään hysteriaan he ei-
vät joutuneet.

Jälkeenpäin olen monesti
ajatellut, kuinka vahvoja
vanhempani olivat ja kuin-
ka he jaksoivat kestää kai-
ken sen tuskan ja vaivan,
mitä he saivat kestää niin
talvisodan kuin jatkosodan
kirkas talvisää, lumi narskui
kenkien alla. Kun pysäh-
dyimme katselemaan kir-
kasta tähtitaivasta, kauhu-
kuva sodasta vasta todella
paljastui, kun kaukaa kuului
kuin kova ukkosen jylinä..
Silloin voimme omin korvin
todeta sodan alkaneeksi, ja
se veti isänkin ilmeet vaka-

viksi.

Isä lausuikin, ettei sitä
tiennyt, kuinka kauan sitä
kotona saisi olla, kun joutui-
si vaihtamaan armeijan har-
maat ylle. Silloin minä tun-
sin ehkä elämäni suurim-
man tuskan ja pelon. Silmie-
ni eteen tuli koulun lukukir-
jasta taiteilija Halosen maa-
lamasta taulusta Äiti ja lap-
set otettu kuva, jossa äiti ja
kolme lasta kurkistavat kivi-
en takaa, kun vihollinen oli
hyökännyt kylään ja sur-
mannut sen asukkaita ja
polttanut kodit ja osa oli
päässyt pakenemaan talvi-
pakkaseen kivien suojaan.
Ajattelin, että oliko se nyt
meidänkin kohtalomme.

Tuo kuva vain pyöri sil-
missäni koko aamun, ja tyk-
kien jyly sen kuin vain jat-
kui. Se oli elämäni synkin
aamuhetki. Tuohon tauluun
kuului myös siinä kirjassa
kertomus tai runo, josta
pohjalta tuo kuuluisa taulu
on maalattu. Runo nimi oli
Räikköräähkä, ja runomitas-
sa lukien alkua kuului joten-
kin tähän tapaan.

*”Tuo turilas Räikköräähkä
neuvoi tien viholliselle
syksy yönä hiljaisena, kah-
den kallion lomasta,
teki sen henkensä hädässä,
polttivat kylän poroksi,
surmasivat suuren kansan,
mut miks on pirtti poltta-
matta, miksi pirtti Räikkö-
räähkän.*

Kun palasimme aamuas-
kareiltamme sisälle, niin
kaikki olivat hyvin synkällä
miehellä. Kukaan ei oikein
halunnut uskoa sitä todeksi,
mitä oli kuultu. Voisiko se
olla totta ja kuinka siitä oi-
kein selvittäisiin? Radiosta
kuului uutisia ja tiedonanto-
ja, joissa vain todettiin, että
Suomessa astuu voimaan
sotatila, jolloin astuivat voi-
maan myös siihen liittyvät
erikoiset määräykset, joita
olisi kaikkien ehdottomasti
noudatettava.

Määräyksistä totisinta totta

Jo etukäteen oli radiossa
ilmoitettu, miten olisi toi-
mittava, jos niin ikävästi
sattuisi, että sotaan joudut-
taisiin. Mutta jokainenhan
oli toivonut, että asiat voi-
taisiin ratkaista rauhan-
omaisin keinoin, mutta toi-
sin siinä kävi. Niitä määrä-
yksiä, jotka tulivat voimaan
heti, olivat pimennysmäärä-
ykset eli mitään valoa ei
saanut näkyä mistään ikku-
noista eikä mitään ulkovalo-
ja saanut käyttää.

Samoin ei saanut lämmit-
tää uuneja päivällä, koska
niistä nousisi savua ja se
näyttäisi vihollisen lentäjil-
le merkkejä elämästä.. Ne
saattaisivat pommittaa sel-
laisia kohteita, vaikka ne
olisivatkin siviilikohteita
jossain maaseudulla.

Lisäksi tuli voimaan elin-
tarvikkeitten säännöstely.
Sitä oliko se aivan ensim-
mäisenä päivänä, sitä en
muista, mutta kuitenkin ai-
van kohta sodan alettua me-
nivät sokeri ja kahvi sään-
nöstelyyn eli kortille. Soke-
ri ja kahvi olivatkin ensim-
mäiset elintarvikkeet, joita
säännösteltiin niin, että jo-
kaiselle riittäisi edes pieni
annos.

Eino Heikinmaa

Ida Supposen jännittävät viime hetket kotona Karjalassa

Äkkilähtö vuonna 1944

Evakkoon lähtö oli ikävä ja surullinen tapahtuma jokaiselle, joka joutui jättämään kotinsa ja tutut kotitanhuvansa sekä kaiken, mitä siellä oli. Mutta erikoisen järkyttävää oli lähtö niille, jotka joutuivat lähtemään ilman ennakkovaroitusta tai lähtömääräystä. Esimerkiksi rajan lähellä asuvat joutuivat kiireessä jättämään jälkeensä kaiken. Ainoa ehto oli, että itse pääsi turvaan, vaikkapa sitten yöpukimissa.

Tässä kirjoituksessa yritän kertoa äitini Ida Supposen äkkilähtöä kotoaan vuoden 1944 elokuun loppulla. Paikka oli Kurkijoen Tervun kylässä, hyvin sivussa keskuksista, Kiiskalla. Lähin naapuri oli kahden kilometrin päässä, sillä silloin väliajalla kaikki lähimmät naapurit eivät olleet palanneet koteihinsa.

Äiti oli siihen aikaan yksin eläjä. Isä oli kuollut jo vuonna 1942, ja meistä lapsista kolme poikaa oli sotarintamalla. Toiseksi nuorin poika Lauri oli IS-joukoissa Kurkijoen kirkonkylän osastolla. Hän pääsi joskus viikon-parin välein käymään kotona äitiä katsomassa. Vanhin siskoni oli ollut töissä kirkolla, kun kaikkien työikäisten ja -kuntoisten täytyi olla yhteiskunnan töissä, mutta oli lähetetty sittemmin karjanajoon. Nuorin veljeni Erkki oli myös jo evakuoitu. Nuorempi sisareni oli jossain kauempana töissä.

Äiti oli yksin kotona ihan tyytyväisenä, kun lehmä ja vasikka oli lähetetty jo ennemmin kylän karjan mukana evakkomatkalle. Kun tilanne sotarintamalla alkoi näyttää uhkaavalta, niin sellaista ennakkoevakuoitua oli jo käynnissä.

Kuvassa Kiiskan Kulusalmi. Supposen entinen kotipaikka, josta Ida Supponen pakeni henkensä edestä elokuisena yönä vuonna 1944, ei ihan näy kuvassa, mutta se löytyy takavasemmalta. Kiiska on kolme kilometriä pitkä vuonomainen salmi. Sen leveys vaihtelee 40 metristä 200 metriin. Kaivanto yhdistää Kiiskan Helmelänselän vesistöön.

Ida Supposen 70-vuotisjuhlassa 16.8.1961 syntymäpäiväsankari lastensa keskellä. Istumassa oikealta Aune Virtanen sylisään esikoisensa, äiti Ida Supponen, miniä Lea Supponen esikoisensa kanssa ja Aino Jälkö takanaan miehensä Toivo Jälkö. Takarivissä oikealta Supposen veljekset vanhin Juho, Lauri, Antti, Kauko ja nuorin Erkki.

Yölliset vieraat

Oli elokuun 27. tai 28. päivä (äiti ei ihan tarkkaa päivämäärää muistanut), kun hänen lähtönsä yöllä tapahtui. Äiti oli saanut päivän työt päätökseen. Hän oli päivän aikana säilönyt marjoja ja sieniä talven varalle. Hän oli pannut oven lukkoon ja käynyt nukkumaan. Hän heräsi siihen, kun ovea jyskytettiin oikein voimakkaasti. Hän oli laittanut äkkiä pitkän yötakin päälleen ja aamutossut jalkaan ja mennyt avaamaan ovea.

Äiti oli luullut, että Laukkasen Pekka oli tuonut takaisin veneen, jonka oli illalla häneltä käynyt lainaamassa. Hämmästyksensä suuri, kun oven edessä oli kaksi sotilaan näköistä miestä. Kun elokuun loppu-

puolen yö on aika hämärää, eikä hän tiennyt keitä tulijat olivat, hän kysyi sitä. Toinen sanoi: ”Ei mittää, ei mittää.” Sitä samaa hän oli hokenut monta kertaa ja lisännyt: ”Myö tullaa vähän lämmittelemään.”

No, äiti sanoi heti huomanneensa, että nämä olivat varmaan ryssän desantteja, kun ne tunkivat sisälle hänen ohitseen ja kävivät penkille istumaan ja käskivät hänenkin käydä istumaan. Pelkäsivät kai, että hän karkaisi ja hälyttäisi joitain sotilaita heidän kimppuunsa. Tuo oli äidin arvelua, koska olivat käskeneet hänenkin istua. Keskenään miehet olivat puhuneet venäjää. Vaikka äiti ei ymmärtänyt, mitä ne puhuivat, tiesi hän kielen venäjäksi, koska meidän isä osa-

si venäjää oltuaan joskus nuorena miehenä Venäjän armeijassa.

Suomea puhuva mies sanoi äidille: ”Älä pelkää, ei myös siulle mittää tehä.” Näkivät, että äiti istui sängynreunalla ja tärisi pelosta. Toinen aina sanoi jotain sille suomea puhuvalle ja halusi tietää, missä isäni on. Äitini sanoi, että hän on kuollut. ”Sodassako?” kysyi se. Äiti kielsi. Sitten se alkoi kysellä, oliko poikia sodassa. Äiti sanoi: ”On kolme.” Aina se tulkki äidin sanat sille toiselle.

Ruokaa nälkäisille

Myöhemmin äiti kertoi meille, että hän rohkaisi mieltänsä ja kysyi miehiltä, oliko näillä nälkä. Hän ajatteli, että pääsisi liikkumaan, kun alkaisi kantaa heille ruokaa eteisen sulanasta (= ruokakomerosta). Siihen se suomea puhuva mies vastasi heti, että on nälkä.

Äiti kertoi laittaneensa miehille lautaset, haarukat ja tavalliset pöytäveitset. Sitten hän vei ison ruuslimpun pöytään. Suolakalaa pöytään tuodessaan hän oli nähnyt, että miehet olivat jo leikanneet leipää omilla oikein pitkillä puukoillaan, jotka olivat olleet heidän voillansa. Äiti oli ottanut uunista liharuukun, jossa oli aamulla ostamansa lihan kypsennyksenä. Annokseen oli mennyt koko kuukauden lihanostokortit.

Kun lihapotti kerkesi pöytään, niin ne olivat kastaneet leivänpalaa siinä ja puukonkärjellä olivat onkineet lihanpaloja sormia apunaan käyttäen. Äidin

laittamat ruokailuvälineet eivät olleet kelvanneet, oma puukko näytti olleen sopivampi.

Viimeinen lähtö

Äiti oli vaivihkaa vienyt käsilaukkunsa yötakkinsa liepeen alla ”vierailtaan” salassa eteiseen valmiiksi ja tuonut niille piimäkannun pöytään. Hän oli ollut taas menevinään hakemaan jotain lisää, mutta hänellä olivat toiset meiningit. Kun ulko-ovikin oli tulijoilta jäänyt auki, äiti oli ottanut käsilaukkunsa kainaloon ja livahtanut ovesta ulos ja juossut niin paljon kuin kintuistaan pääsi, suoraan pelon poikki metsänreunaan.

Äidillä ei ollut aikaa kiertää rannan kautta tietä myöten. Suorinta tietä matkan pituudeksi tuli noin 150 metriä, mutta matka ei ollut helppo. Siinä oli omat hankaluutensa, kun perunapellon poikki juostessaan perunanvarret olivat vetäisseet toisesta jalasta aamutossun. Ojan yli hypätesään hän kompastui ja siinä lähti toinenkin tossu jalasta. Kun kiire oli hirvittävä, niin ei niitä ollut aikaa käydä sellaisessa hämärässä hakemaan. Tossujen hukuminen oli pikku juttu, kun eivät jalassakaan pysyneet. Pääasia oli vain, että pääsisi mahdollisimman pian pellolta pois metsän suojaan.

Kun äiti oli päässyt ns. Yläveräjälle, hän oli uskaltautunut vilkaista taakseen. Kun ei ollut näyttänyt olevan mitään epäilyttävää pihihapiirissäkään eikä ollut kuulunut ääntäkään muuta

kuin oman sydämen jyskytys, hän oli vähän rauhoittunut ja juossut hieman hiljempaa. Vähitellen hänen kulkunsa oli muuttunut kävelyksi.

Kun äiti oli karkumatkallaan päässyt Kivikko-ojalle asti, hän oli pysähtynyt miettimään, lähtisikö Immoselle, mikä olisi lähempänä, mutta maasto olisi aukeampaa peltomaata. Hänellä oli päällään vaalea yötakki, joka näkyisi yöhämärässäkin paremmin. Jos olisi ollut tummempaa yllä, olisi ollut suojatumpi olo. Hän pelkäsi, että jos desantit lähtisivät samaan aikaan ”meiltä” liikkeelle ja samaan suuntaan metsään kuin hän, ne voisivat huomata hänet. Niinpä hän lähti oikealle metsäpolkua pitkin Kuokkaselle. Sinne tuli kotoa noin 3,5 kilometrin matka. Se oli ollut pitkä ja tuskainen taival. Paljain jaloin hän oli kävellyt pimeässä metsän hämärässä, jossa ei nähnyt väistellä risuja ja männynkäpyjä. Ja usein varvas oli osunut kipeästi kiveenkin.

Lopultakin turvassa

Kun äiti viimein aamu-yön tunneilla oli päässyt Kuokkaselle ja alkanut pyrkiä sisälle, oven oli avannut emäntä, jolle hän oli alkanut selittää, mitä oli joutunut kokemaan. Kuokkasen isäntä oli laittanut tulen öljylamppuun, jotta emäntä oli nähnyt pestä ja sitoa äidin veriset jalat. Sähköjä ei siellä meidän kulmilla ollut.

Äidille oli annettu jotain päälle pantavaa. Kun hän kahvin juonnin jälkeen oli päässyt makuulle, niin hän kertoi huokaisseensa oikein sydämensä pohjasta ja kiittäneensä Jumalaa, joka oli auttanut hänet niin uhkaavasta tilanteesta.

Kuokkasen tytär oli laitettu viemään sanaa sotilaille, joita oli tuotu kylään sodan loppuvaiheessa. Nämä eivät olleet keskeyttäneet uniaan, vaan joskus aamupäivällä olivat tulleet Kuokkaselle äitini haastattelemaan. Olivat kyselleet, mistä päin ne desantit olivat tulleet meille ja oliko niitä mahdollisesti enemmän kuin sisälle tulleet. Äidistä oli tuntunut, että muutkin kysymykset olivat olleet ihan asiantuntemattomia.

Sotilaat olivat todenneet käytyään Kiiskalla, että siellä oli joku käynyt ja että kaikki leipä ja lihat oli viety, mutta suolakalat ja piimäkannu oli jätetty pöydälle. He olivat epäilleet, olivatkohan ne varmasti olleet ryssän desantteja, koska eivät olleet näitä löytäneet.

Kuokkasen todistivat äitini kertomuksen. Nuorin veljeni Lauri oli hakenut kotoa äidin vaatteita ja jalkineita, jotta äiti sai luovuttaa talosta saamansa lainavaatteet takaisin. Hän ei enää lähtenyt kotona käymään.

Juho Supponen
Vampula

Kirjailija, fil.kand. Eeva Kilpi (s. Salo) on syntynyt Hiitolan Raivattalassa.

Kun on sattunut synty-mään maailman ihanim-malla seudulla, viettänyt siellä varhaislapsuutensa, kiintynyt siihen lapsen sie-lun ehdottomuudella, kas-vanut sen maaperän ja il-manalan tuotteeksi niin kuin kasvit ja eläimet... Ja kun on joutunut lähtemään sieltä, ensin sotaa pakoon, sitten rauhanteon jälkeen, kun kotiseutu oli luovutet-tava hyökkääjälle rauhan palauttamiseksi, kaksi ker-taa, viimeksi 60 vuotta sit-ten, melkein näihin aikoi-hin syksyllä 1944... Ja kun oli siinä rajan ja sotien edestakaisen aaltoilun vä-lissä jatkosodan tyynen vaiheen aikana saanut ko-kea myös kotiinpaluun ja Karjalan jälleenrakentami-sen ihmeen, minkä jälkeen taas seurasi uusi pakolli-nen luopuminen... Kun tä-män kaiken oli kokenut 16 ikävuoteen mennessä, oli tyttölapsikin jo valmis elä-män evakko, vaikka varsi-nainen biologinen nuoruus oli vielä edessäpäin.

Tämä traumaattinen ja lapsenkin äärimmäiseksi epäoikeudenmukaisuudek-si kokema tapahtumasarja ja sen seuraukset - Karja-

lan menetys, elinikäinen evakkous - ovat saaneet va-lopuolekseen muistoissam-me ylimaallisen hohteen, jota eivät vuodet, ei ikään-tyminen, ei elämässä selvi-äminen, eivät pettymykset, ei mikään ole himmentänyt. Päinvastoin. Karjala väi-kyä kaiken myöhemmän kokemuksemme taustalla kadotettuna paratiisina - niin kuin Ritva Heikkilä on nimennyt vastikään ilmes-tyneen Terijoki-kirjansa. Karjala vertautuu Eedenin puutarhaan, Atlantikseen, Eldoradoon, Shangri-La-han - siitä on tullut ”Onne-lan kaukainen maa”, ”Lin-tukoto” ja ”unien Kultaka-la”, lainatakseni kunnioitta-mamme uusmaalaisen kir-jailijan Aleksis Kiven sa-nastoa - enkä usko että hän tästä sovellutuksesta pahas-tuisi.

Luovutetusta Karjalasta on tullut sielullisesti luovuttamaton alue ja käsite, joka sijoittuu maa-ilman myyttien aarteistoon, sen li-säksi että se on mitä konk-reettisin asia meidän evak-kokarjalaisten elämässä. Ja rohkenisin sanoa: myös muitten suomalaisten elä-mässä, vaikka he eivät sitä

ehkä joka päivä tiedosta-kaan. ”Te luulette, että on kysymys vain Karjalasta. Ei. On kysymys koko Suo-mesta. Kokonaisesta Suo-mesta. Oli kysymys silloin 60 vuotta sitten. Ja on yhä.” (Tämä on muistiinpano, jonka olen kirjoittanut leh-tiööni eräänä heinäkuisena yönä viime kesänä metsä-mökissäni Savossa. Siinä on jopa puhuttelu: ”Suoma-laisille.” Jostain syystä.)

Kaikkialla koti-ikävä

Minun lapsuuteni para-tiisi on ollut Hiitola, noin 8000 asukkaan pitäjä Laa-tokan luoteiskulmassa. Tunnen edelleen tuon maa-ilmankolkan olevan varsi-nainen kotiseutuni, vaikka olen asunut nykyisessä ko-dissani Espoon Tapiolassa jo yli 40 vuotta ja viihdyn siellä. Myös Vuoksennis-kan ja Imatran seutu on tul-lut minulle läheiseksi uu-den, sodanjälkeisen elämän aloituspaikkana ja koulun-käyntini mahdollistajana. Mutta koti-ikävä on seuran-nut minua kaikkialle.

Olen joutunut määritte-lemään omaa karjalaisuut-tani vuodesta toiseen kir-joissani ja erilaisissa puhe-

tilaisuuksissa ja joutunut huomaamaan. että karjalai-suus on jatkuvasti kehitty-vä prosessi. Kun kirjoitin vuonna 1964 romaanin Elä-mä edestakaisin, luulin kä-sitelleeni sisuksiani jäytä-vän trauman kerta kaikki-aan lopullisesti ja uskoin pääseväni siitä eroon. Kirja kuvaa juuri noita 60 vuoden takaisia asioita, karjalaisten paluuta kotiseudulle, elä-män uudelleen aloittamista siellä, ja sitten jatkosodan loppuvaihetta ja Karjalan menetystä. Silloin oli kulu-nut 20 vuotta sodan päättymisestä, ja minusta tuntui että ne 20 vuotta oli todel-lakin tarvittu, ennen kuin saatoin lähestyä noita vai-heita edes hiukkasen etään-nytettyinä.

Evakkouden käsittele-minen kaunokirjallisesti vapautti minut joksikin ai-kaa muihin aiheisiin. Elä-mässä oli muitakin trauma-ja. Jossain vaiheessa olin nimittäin kuvitellut, että kaikki menetykset liittyvät sotaan. Oli tajuttava, että murhe, pettymys ja kuole-ma tunkeutuvat ihmiselä-mään myös rauhan aikana. Tulee vaikeuksia vaikeuk-sien jälkeen, mutta elämää

jatketaan silti. Elämää jat-ketaan myös kriisien ja ka-tastrofien jälkeen. Niiltä ajoilta ovat peräisin aforis-mit ”Älä sure, tulee uusia huolia” ja ”Mielenkiintois-ta tämä elämä, kunhan vain hermot kestävät.”

Neuvokkaat vanhemmat

Näin vanhempieni kestä-vän säilyttävän huumorin-tajunsa, työkykynsä, aloit-teellisuutensa ja neuvok-kuutensa. He saivat viimei-sen tyttärensä ”vanhoilla päivillään” vuonna 1945, kun isä oli tullut sodasta. He kouluttivat kaikki kolme ty-tärtään ja hankkivat meille omat asunnot Helsingistä jo opiskeluaikana, saavutus joka tuntuu käsittämättö-mältä nykyoloissa ja jos mahdollista vieläkin käsit-tämättömämmältä silloin, kun omaisuus oli menetetty ja korvauksia saatu vain kolmasosa arvosta.

Vanhempieni kohdalla avainsana on ollut metsä ja isäni taitava, metsän ole-massaoloa kunnioittava metsänkäsittelytapa, jonka muistona meillä tyttärillä on yhä se perusmetsä, jon-ka avulla perheemme pääsi jaloilleen. Ahkerat, lannis-tumattomat, uhrautuvat vanhempani, sanoisin nyt, vaikka heidän elässään alinomaa kritisoin heitä. He kestivät senkin!

Vanhempieni ansiosta minua alkoi kiinnostaa kar-jalaisten selviytymiskyky, suvun yhteyteen sisältyvä merkillinen voima, joka tuntui vaikuttavan kuin ve-rensiirto, niin kuin kirjoitin erään yhdessä toteutetun metsäretken jälkeen kirjas-sa Ihmisen ääni (1976). Sama-tunnot synnyttivät isäni kuoleman jälkeen romaanin Elämän evakkona (1983). Se kuvaa karjalaisen per-heen elämää muistojen ja nykyisyyden keskellä, eri-ikäisten suvun jäsenten suh-tautumista lähimenneisyy-

teen ja sen aiheuttamaan sielulliseen painolastiin. Erityisen raskaalta oli alka-nut tuntua se, etteivät karja-laiset olisi saaneet puhua tunteistaan, kotiseudun kai-puustaan ja kokemistaan järkytyksistä.

Mistä saa puhua

Olin itsekin ikään kuin puolustuskannalla puhues-sani 1974 hiitolaisille Poris-sa, jonne valtaosa kotipitäjä-läisistäni oli asettunut sodan jälkeen. Se oli tuota aikaa, jolloin ei edes Karjalan-ikä-västä ollut muodikasta pu-hua. Jollei se nyt ollut suo-rastaan kiellettyä, niin ei se ollut suotavaakaan. Kuiten-kin karjalaiset urheasti nos-tivat kaikissa juhlatilaisuuk-sissaan esiin muistojensa merkityksen. ”Ihmisellä on oikeus muistoihin”, tunsin minäkin tarpeelliseksi julis-taa puheessani.

Muistan vieläkin selväs-ti, kuinka uhanalaisilta muistot ja karjalaisen perin-teen säilyminen silloin tun-tuivat. Ne tuntuvat uhan-alaisilta nytkin, mutta muis-ta syistä.. Silloin oli vastas-a suomettuneisuuden il-mapiiri ja itsesensuuri, nyt se tosiasia, että muistajat al-kavat olla vähissä, ja vä-henevät väistämättömästi kaiken aikaa.

Kun me elävät ja höpöt-tävät muistomerkit pois-tumme, tulee sodista ja Kar-jalasta olemaan saatavilla vain kirjatietoa. Onneksi sitä kuitenkin on runsaasti. On pitäjänhistorioita - ja niitä on tehty jokaisesta luovutetun alueen pitäjistä - on kuvateoksia, muistel-mia, murrekokoelmia jne. Ja on karjalaiskirjailijoita Unto Seppästä Iris Kähä-riin, Anu Kaipaisesta Laila Hietamieheen - mainitakse-ni vain ensimmäiseksi mie-leen tulevat.

Jälleen Hiitolassa

Kun 17 vuotta myöhem-min, vuonna 1991, puhuin

Paha äitipuoli

Meillä kaikilla on juu-remme jossakin. Minun syntymäpitäjäni on Kurki-joki, jota tässä muistelen.

Meitä lapsia oli kaksi, kumpikin tyttöjä. Meiltä kuoli äiti, kun olimme 3- ja 5-vuotiaita. Saimme äiti-puolen melko pian. Hän otti asiakseen käsitellä meitä kuin ”vierasta sikaa”. Emme uskaltaneet valittaa isälle emmekä naapureille.

Äitipuolen mottona oli: ”Jos kerrotte, saatte sel-käänne”, ja sitä hän kyllä antoi tihenevässä tahdissa. En voi kertoa koko tarinaa. Tässä on vain pieni osa kymmenen vuoden ajalta kirjoitetusta tekstistä.

Isä joutui talvisotaan. Hän haavoittui olkapäähän, minkä johdosta toinen käsi oli toimintakyvytön. Hän oli 60 prosentin invalidi. Siitä ajasta tuli painajainen meille lapsille.

Äitipuolen oli helppo kä-

sitellä meitä miten parhaak-si näki. Töitä oli kamalasti: piti ajaa heinät ja vettä, kun kaivo kuivi. Hän ei osannut valjastaa hevosta eikä tehdä halkoja ja hän oli laiska.

Kellarissa lukkojen takana

Talvisodan aikana oli ko-vat pakkaset, ja meidän kel-lariin pääsi pakkaneen. Äiti-puoli määräsi viemään tu-van uunista palavia kekälei-tä peltisangolla kellariin, että se sulaisi. Minun piti samalla lajitella kellarissa perunat. Kun olin lajitellut aikani, minua alkoi huimata ja tuli huono olo. Yritin ryö-miä itku kurkussa ulos, mutta äitipuoli olikin luki-nut oven ulkoa päin. Silloin ajattelin, että se olisi viimei-nen elonpäiväni. Hakkasin ovea minkä jaksoin. Vih-doin äitipuoli tuli avaamaan lukon, ja minä ryömin han-gella ja itkin. Hän vain to-

kaisi: ”Mitä siinä uliset?” ja vieläpä potki minua.

Koskaan äitipuoli ei syö-nyt meidän kanssa, vaan hänellä oli eri ruuat, tietysti paremmat. Meillä oli myös kissa, joka oli jostain syys-tä päässyt kamarin puolel-le, vetänyt tuolin päältä hä-nen leninkinsä lattialle ja tehneet tarpeensa sille. Sen jälkeen meillä ei ollut enää kissaa. Äiti otti kissaa taka-jaloista kiinni ja löi sen pään aidansalpaan. Meidän lasten tehtäväksi jäi korjata raato pois.

Sitten tulikin evakkoon lähtö. Siskolta putosi liemi-kulho, ja se särkyi. Siitä seurasi taas selkäsauna. Ja kun äitipuoli ei löytänyt mitään muuta kättä pitem-pää kuin hiilikoukun, niin hän hakkasi sillä.

Me tulimme Karstulaan isoon maalaistaloon. Teim-me siskon kanssa töitä na-vetassa ja tuvassa. Söimme

ruuan samassa pöydässä kuin talonväki. Siellä oli hyvä olla, ja selkäsaunatkin loppuivat. Siitä minä sitten lähdin maailmalle enkä ole ikävöinyt takaisin Kurkijo-elle.

Vuosien jälkeen taisi isä-kin huomata, minkälaisen naisen oli nainut, koska he panivat huushollin kahtia. Isä kuolikin kohta sen jäl-keen. Äitipuoli sai valtion tapaturmaeläkettä, koska isä oli invalidi. Eläkkeestä ei mennyt veroa.

Koskaan äitipuoli ei maksanut isän haudanhoi-tomaksuja, vaikka heillä ei ollut laillista eroa. Äitipuol-en jälkeen koko omaisuus meni hänen veljenlapsil-leen, verellä tienattuja ra-hoja!

Näin se oli: Anna täti ja täti antoi.

Helmi Kohonen
(s. Ijäś)
Savonlinna

Mielipide

Onkos moista ennen nähty?

Kurkijokelaisen perjan-taina 19.11.2004 ilmesty-neessä numerossa 46 oli J. P.:n lähettämä runo ”Onkos moista ennen nähty?” Ru-noa lukiessani tuli heti mie-leeni, että tässä on kyllä jo-tain tuttua. Ja niin olikin. Vain muutamia sanoja oli jätetty pois, mutta muuten runo oli suora kopio Kurki-jokelaisen numerossa 41 ol-leesta Eino Ahokkaan, Sii-kainen, kirjoituksesta ”Suo-rastaan uskomatonta.”

Jos käytetään omissa kir-joituksissa toisten tekstejä, pannaan niihin yleensä maininta, kenen teksti on ja mistä se on lainattu. Olisi mielenkiintoista tietää, onko J. P. kopioinut runon tekstinsä suoraan tuosta

Ahokkaan kirjoituksesta vai mistä? Voisiko J. P. vas-tata.

Asiaan kiinnitti huomio-ta lukutoukka RKT

Toimituksen vastaus

Nimimerkki J. P. oli lä-hettänyt jostakin lehdestä leikkaamansa lehtileikkeen ystävälleen eli erälle Kur-kijokelaisen avustajalle, joka toimitti kirjoituksen mielenkiintoisena lehteem-me. Hän ei ollut huomannut aiemmin lehdessä julkais-tua Eino Ahokkaan kirjoi-tusta. On huomattava, että J. P. ei ole itse kirjoittanut runoa eikä hänelle tule Kur-kijokelainen-lehteä. Hei-tänkin pallon Siikaisiin Eino Ahokkaalle, jospa hän kertoisi meille muillekin tuon erikoisen kirjoituksen tarinan. -RH-

Raivattalan kylää Linnavuorelta lounaaseen 1930-luvulla. Kuva kirjasta: Hiitola, kuvat kertovat.

hiitolaisille ja karjalaisille, oli tapahtunut se ihme, että olimme saaneet nähdä kotiseutumme jälleen. Kannas ja Laatokan Karjala olivat avautuneet ns. kotiseutumatkailulle ”glasnostin” ja ”perestroikan” taikasanojen vaikutuksesta. Karjalaisia evakkoja alkoi vaeltaa bus-silasteittain yli rajan etsimään entisiä kotipaikkojaan. Olen nähnyt lukuisia videoita, joissa kahlataan kilometrikaupalla pitkän heinikon keskellä kodin perustuksia etsien ja aina välillä kuuluu huudahdus: ”Täs on mejjän pihakivi.” ”Tääl on mejjän portaat.” ”Tuol oli mejjän sauna.” ”Tuo on mejjän ranta ja nuo ovat mejjän peltoja.”

Itse olen käynyt Hiitolassa neljä kertaa 1990-luvun alussa. Ensimmäinen käynti tapahtui 9. kesäkuuta 1990. Silloin sain olla mukana matkalla, jolla

Martti Talvelan suku kävi kiinnittämässä muistolaa-tan Talveloitten kotitalon pihakallioon Hiitolan Tausjärvelle. Surullista vain, että Martti Talvela ei enää silloin itse ollut mukana.

Minä sain sillä matkalla tiiviin aikataulun puiteissa nähdä ensimmäisen kerran kotilampeni 46 vuoden jälkeen. Laukaisin yhden kerran kamerani, koska aikaa ei ollut, mutta siihen silmänräpäykseen tuntuu tiivistyneen kaikki tuntemani kaipaus, ja minusta näytti, että lampikin tervehti minua silmät kyynelissä. Tämä kuva kelpuutettiin sitten kirjani ”Välirauha, ikävöinnin aika” kanteen. Se on keskeisin osa Muistojen aika -trilogiaksi nimettyä muistelmasarjaa, jossa olen kertonut tyttölapsen kokemukseni Talvisodan ja Jatkosodan ajoilta, tavallaan kuin vastapainok-

si miesten ja sotahistorioit-ten kertomuksille. Lapset ja eläimet ovat sodassa aikuisten maailman hiljaiset karsijat.

Kotini on yhä tallella Raivattalanlammen rannalla ja siellä asui - ainakin silloin 1990-luvun alussa - paikkakunnan lääkäri, miellyttävä, puhelias nainen, joka kutsui meidät - sisareni ja minut aterialle, kun kävin Hiitolassa toistamiseen. Tulkkinamme oli nyky-Hiitolan kirjastonhoitaja, joka puhuu suomea. Kodin jälleennäkeminen oli riemukas, sydäntä sykähdyttävä, ainutlaatuinen kokemus, kauan unelmoitu tapahtuma, joka laukaisi jonkin sisälmyksissä piilleen hirvittävän kireyden. Minä en siis ole kuvitellut tätä kaikkea, tuli mieleen, Karjala ei ole unta, Karjala on olemassa, tämä on totta, muistoni eivät ole sekapaisyyttä...

Enää en ole halunnut käydä Hiitolassa, paitsi jos se jonakin päivänä on meidän taas. ”Miksi te tämän halusitte, kun tämä ei ole merkinnyt teille tämän enempää? Miksi te ette ole pitäneet Karjalasta huolta?” nousi mieleen kysymys ennen pitkää entistä kotiseutua katselessa, kun jälleennäkemisen ilon tynnyttyä luovutetun alueen alennus-tila ja kaikkialla vallitseva ränsistyneisyys paljastuivat. Pahimmalta ehkä tuntui nähdä Hiitolan nimi venäläisin kirjaimin kirjoitet-una. Onneksi kuitenkin nimi on yhä sama, Hiitola - Laatokan Karjalassahan suomalaiset nimet ovat saaneet olla ennallaan. Karjalan Kannaksella paikannimet on muutettu venäläisiksi, ja sekin riipoo suomalaisen sydäntä.

Mikä tahansa mahdollista

Jälleennäkemisen riemua pursuava puheeni

4.7.1991 päättyy maltillisin mutta toiveikkaisiin sanoihin: ”Karjalan tulevaisuutta en käy ennustamaan. Elämä on niin uskomaton asia, että mikä tahansa on mahdollista.” Kuitenkin omaan mieleeni tuosta Porissa pidetystä tilaisuudesta ovat jääneet hiitolaisen Juhani Roinisen sanat: ”Karjala tulee olemaan ongelma niin kauan kuin se ei kuulu Suomelle.”

Elämä on arvaamatonta, mikään ei ole täysin ennakoitavissa ja viisautta on vain jälkikäteen. Kuka olisi voinut ennustaa, että näemme ajan, jolloin Neuvostoliitto poistuu näyttämöltä niin kuin se poistui 8. joulukuuta 1991. Jo sitä ennen oli Euroopassa tapahtunut valtavia eheytyksiä. Berliinin muuri oli murtunut ja Saksat yhdistyneet -yllättäviä, ennalta aavistamattomia tapahtumia ja kuitenkin luonnollisia: toisen maailmansodan väkivaltaiset ratkaisut mureni-vat, olosuhteet palautuivat aiempiin muotoihinsa.

Baltian maat itsenäistyi-vät vastoin Suomen johtajien varoituksia. Viron itsenäisyys palautettiin 20. elokuuta 1991, siis jo ennen Neuvostoliiton lakkaamis-ta. Virolaisissa on ollut spontaaniutta ja valmiutta ja kyky käyttää hyväksi oikeat silmänräpäykset. Sel-laista kykyä ei suomalaisis-sa ehkä ole, mutta se ei ole mikään syy pidättäytyä määrätietoisesta toimin-nasta. Virolaiset ovat myös ihailtavasti pystyneet il-maisemaan tahtonsa kan-sanomaisin keinoin sen li-säksi että heillä on ollut karismaattisia johtajia.

Viron laulavaksi vallan-kumoukseksi nimetyt kuin itsestään syntyneet yhteis-laulutilaisuudet saavat ajat-telemaan, etteivät meidän-kään kaihoisat kansanlau-lumme ja tanhuamisemme ole aivan merkityksettömiä

olleet, eivät liioin piiraitten, sultsinoitten, tsupukoitten, vatruskoitten ja pyörösten leipomiset eivätkä vuosit-ain toistuvat pitäjäjuhlat ja muut yhteiset karjalaistilai-suudet: Karjalaa ja karjalai-suutta on pidetty sillä taval-la esillä ja elossa jo yli 60 vuotta.

Vääryyksien oikaiseminen

Viime vuodet ovat tuo-neet paljon uutta Karjala-keskusteluun. On perustettu määrätietoisia, aktiivisia kansalaisjärjestöjä kuten ProKarelia, Tarton rauha ry, Aluepalautus ry ynnä muu-tamia muita, jotka avoimes-ti ja pelottomasti vaativat pakkoluovutetun Karjalan palauttamista Suomelle. On järjestetty runsaan kannatuksen saaneita seminaareja, joissa on vaadittu Stali-nin aikaisten vääryyksien oikaisemista joko kansalli-sesti tai EU:n puiteissa.

On julkistettu yli 100 000 nimeä käsittävä adressi, jos-sa vaaditaan pakkoluovute-tun Karjalan palauttamista takaisin Suomelle. Siis pal-jon on tapahtunut ja tapah-tuu. Historian mannerlaatat liikahtelevat. Suomen val-tiovalta vain on ollut toistai-seksi hiljaa.

Tekee mieli kysyä: Mikä estää Suomea ottamasta Karjalan palautusta puheek-si Venäjän kanssa? Tai perustamasta esimerkiksi neu-vottelukuntaa, joka esittäisi Venäjälle Karjalan palau-tussuunnitelman, joka sitten yhdessä esitettäisiin oikai-suehdotuksena Pariisin rau-hansopimuksen määritel-leille valtioille? Tai jotain muuta sen kaltaista.

Useita suunnitelmiahan on jo laadittu, jopa yksityis-kohtaisia laskelmia myöten, ja osoitettu vieläpä kuinka edulliseksi tällainen konk-reettinen oikeudenmukai-suuden toteuttaminen Venä-jälle koituisi kaiken sen kunnian lisäksi, jonka se sii-

tä tietenkin maailman sil-missä saisi imagolleen. Mie pitäisin mahdollisena täl-laisten myönteisten kah-denkeskisten yllätysten il-maantumista, kun meillä kerran nämä vuosikymme-niä ylistetyt ystävyysruh-teet ovat varmaan yhä voi-massa ja karjalaiset evakot-kin ovat osoittautuneet niin sivistyneiksi ja hyväkäy-töksisiksi, ettei heidän puo-leltaan ole odotettavissa ikävyyksiä.

Joka tapauksessa Suomi-kin elää nyt siinä nyky-Eu-roopassa, jossa uskumatto-mia korjausliikkeitä on jo tapahtunut.

Elämän ihanuus ja kurjuus

Karjalaisten kohtalo on Suomen lähihistorian suuri kertomus. Se on selviyty-mistarina, jossa me kaikki olemme päähenkilöitä.. Karjalaisten kohtalossa hui-pentuu ja ruumiillistuu koko suomalaisuuden iha-nuus ja kurjuus, niin kuin Karjalaisten laulussakin lauletaan vuoroin kauniista, vuoroin kurjasta Karjalasta.

On ollut suurenmoista saada olla osa sitä kerto-musta, karjalaisuutta, elä-män evakkoutta, hiitolai-suutta, suomalaisuutta. Se on ollut elämän rikkautta kaikkine menetyksineen-kin, suruineen, traumoi-neen ja kaipauksineen.

Emme vielä tiedä miten kertomus päättyy. Se saat-taa olla tarina, joka luo itse itsensä ja se saattaa kehittää itselleen loppuhuipennuk-sen, josta kukaan ei ole osannut uneksiakaan. Voi tapahtua jotain niin odotta-matonta, että se ylittää hui-keimmatkin haaveemme.

Siltä varalta että niin ta-pahtuu, meillä tulee olla sy-dämissämme valmius ottaa Karjala vastaan ja sulkea se syliimme. Se valmius mei-dän tulee myös jättää perin-nöksi jälkipolvillemme.

Arkkipiispa Jukka Paarma kummeksuu viinavaaran vähättelyä

Yhteiskunta voi pahoin halvan alkoholin seurauksena

Suomen evankelisluteri-laisen kirkon päämies, ark-kipiispa Jukka Paarma kummeksuu lisääntyneiden alkoholiongelmien vähät-teilyä. Hänen mielestään yh-teiskunnan pitäisi kantaa täysimittaisemmin vastuu tehdyistä päätöksistä ja rea-goida ongelmiin eikä vain vähätellä niitä. Halpa viina on todellinen ongelma.

— Yhteiskuntamme raai-stuu käytöstavoiltaan, vä-kivaltaiset ilmiöt lisäänty-vät, nuoriso oirehtii pa-hoinvointia, muuttovoitto-alueen asukkaat erkaantu-vat kirkosta ja yhteiskun-nasta ja turvattomuus lii-sääntyy, listaa arkkipiispa Jukka Paarma nykyinen on- näköaloja.

Paikallislehtien päätöi-

mittajia Helsingissä tavan-nut arkkipiispa Jukka Paar-ma nosti keskustelussa esile kirkon ja uskon suurim-pina uhkina materialistisen maailmankatsomuksen ja yksilökeskeisyyden voi-makkaan lisääntymisen yh-teiskunnassa.

— Median kestoaiheet, naispappeus ja parisuhdelakiin liittyvä keskustelu, ovat vain jäävuoren huippu kirkon toiminnasta. Kirkon kapinaliike on pieni, mutta äänekkäs. Kirkko noteera-taan suhteessa poliittiseen päätöksentekoon korkeam-malle kuin pitkään aikaan. Äänemme kuuluu hyvin, iloitsee arkkipiispa.

Evankelisluterilaisen kirkkokunnan ongelmana on edelleen myös seurakun-

talaisten määrän vähenemi-nen. Kaksi kolmasosaa seu-rakuntalaisista on sitoutu-nut seurakuntaansa ja sen toimintaan, mutta yksi kol-mannes ajelehtii ajopuun tavoin. Vähiten sitoutuneen kolmanneksen eroamiskyn-nys on matala.

— Uskominen ei ole vä-hentynyt, sen sijaan usko auktoriteetteihin ja instituutioihin. Uudet suunnat ja uudet uskonnot kiinnostavat ihmisiä. Kovassa huu-dossa ovat elämyskristilli-syys, karismaattinen liike. Uskonto privatisoituu. Ih-miset haluavat määritellä uskonsa itse. Näihin tarpei-siin kirkon pitäisi kyetä pa-remmin vastaamaan.

Kirkon aina ajankohtai-sena haasteena on löytää

keinot pysäyttää kiireinen ihminen pohtimaan elämän arvoja ja uskon asenteita. Adventista alkaa aika, jol-loin kirkot ovat kansaa täynnä ja mieli avoimim-millaan. Kirkoissa laule-taan kauneimpia joululau-luja ja iloitaan yhdessä jou-lun sanomasta.

— Jotain olemme kaike-ti sentään oppineet. Enää ei seurakunnissa sentään moi-tita ihmisiä siitä, etteivät he käy muulloin kirkossa kuin jouluna. Nuoret tavoitam-me rippikoulujen kautta, mutta työikäiseen väestöön ote on kirvonnut. Joulun on kaikella tavalla etsikkoai-kaa, myönsi arkkipiispa.

Arkkipiispa Jukka Paarma kummeksuu alkoholihaittojen vähättelyä. Yhteiskunnan pitäisi hänen mukaansa kantaa laajemmin vastuu ongelmista, joita halventunut viina aiheut-taa.

Talvisodan syttymisen muistoksi kirkkoilta Helsingissä 30.11.

Talvisodan alkamisesta 65 vuotta

Talvisodan syttymisen valtakunnallista muistojuhlaa vietetään tänä vuonna Helsingissä. Tiistaina 30.11. klo 18.30 kokoonnutaan Mikael Agricolan kirkkoon Helsingin Eiraan.

Kirkkoillan ohjelmassa korostuvat 60 vuoden takaiset tapahtumat, muun muassa toiselle evakkomatkalle lähtemisen teemat. Muistopuheen pitää professori Jouko Sihvo. Tervehdyksen tilaisuuteen tuo Karjalan Liiton puheenjohtaja Markku Laukkanen. Kirkkoillassa ohjelmaa esittävät myös lausuntataiteilija Asseri Nyberg ja Viipurin Lauluveikot johtajanaan Matti Orlamo sekä laulu- ja soitinyh-

tye Blond Alexandra. Urkumusiikkia esittää urkuri Jukka Ahokas.

Vastaremontoitu Mikael Agricolan kirkko sijaitsee Helsingin Eirassa osoitteessa Tehtaankatu 23. Kirkko on valmistunut vuonna 1935, ja sen on suunnitellut arkkitehti Lars Sonck.

Karjalaispiirien ja liiton jäsenseurojen toivotaan ottavan kirkkoillan ohjelmaansa ja kokoontuvan 30.11. syventymään hetkeksi yhdessä hengellisessä ympäristössä vaikeiden aikojen muiston ääressä. Tilaisuuden järjestävät Karjalan Liitto ja Helsingin Tuomiokirkkoseurakunta.

Viskikakku virittää joulun tunnelmiin

Marraskuun loppupuolella ajatukset karkaavat usein jouluun. Vaikka kiire nousee jouluvalmisteluiden pääosaan vääjäämättä viimeistään joulunalusviikolla, rauhan ja läheisten kaipuu tuntuu kuitenkin olevan tärkeä kaikille joulua odottaville.

Joululahjavalvojaiset on hiipumassa oleva jouluisa perinne. Lahjat ostetaan viime tipassa ja paketoidaan juuri ennen nukahtamista jouluaaton vastaisena yönä.. Lahjojen paketoimnin vuoksi kyllä valvotaan, mutta ei juurikaan tunnelmoida.

Suunnitellut ja hyvissä ajoin pidetyt joululahjavalvojaiset tarjoavat kuitenkin mahdollisuuden rauhoittumiseen - ehkä jopa yhdessä ystävien kanssa. Lahjatkin tulevat paketoitua seuruste-

lun lomassa kuin huomaamatta ja joulustressi lieviytyy ainakin hiukan.

Joululahjavalvojaiset ovat myös vaihtoehto pikkujouluille, tai pikkujoulut voi viettää lahjojen paketoimnin merkeissä. Joululahjavalvojaisiin saapuvia ystäviään voi hemmotella Marita Suontaustan viskikakulla, jonka potku on peräisin viski- tai rommipullost ja suloisuus hedelmäsokeista. Viskikakku on leivän ja kakun välimuoto ja maistuu varmasti niin miehille kuin naisillekin.

Joululahjavalvojaisten viskikakku

- 1,5 dl kuumaa vahvaa teetä
0,5 dl viskiä tai tummaa rommia
TAI 2 dl teetä + rommiaromia maun mukaan

- 2 dl Fruisana-hedelmäsokeeria
2 dl rusinoita
0,5 pss kuivattuja aprikooseja
3 dl vehnäjauhoja
2 rkl kaakaojauhetta
1 tl kanelia tai piparkakku-maustetta
2 tl leivinjauhetta
1 kananmuna
0,5 dl juoksevaa margariinia tai öljyä

Kaada tee ja viski kulhoon. Sekoita joukkoon hedelmäsokeeri ja rusinat. Suihaloi aprikoosit ja sekoita nekin teeseokseen. Anna maustua muutama tunti tai yön yli.

Vuoraa noin litran vetoisen leipävuoka leivinpaperilla ja laita uuni kuumenemaan 175 asteeseen. Siivilöi vehnäjauhot, kaakaojauhe, leivinjauhe ja kaneli teehedelmäseokseen. Sekoita tasaiseksi.

Vatkaa kananmuna kevyesti erillisessä kulhossa ja sekoita voimakkaasti taikinaan. Kaada taikina vuokaan

ja kypsennä uunin alaritilätsolla noin 40 minuuttia tai kunnes tikulla koetettaessa tikkuun ei jää taikinaa.

Anna kakun levähtää kymmenisen minuuttia ja nosta kakku pois vuoasta. Anna jäähtyä vielä hiukan. Tarjoa haaleana tai kylmänä.

Kakku maistuu sellaisenaan, mutta voit tarjota sen englantilaisittain teen kanssa leipänä voin ja marmeladin kanssa. Voit myös halkaista kakun ja täyttää sekä kuoruttaa sen hedelmäsokeilla makeutetulla rahka-kermavaahtoseoksella.

Kivenkantaja

Loimaalainen lahjakas veistotaitelija Sakari Peltola (s. 1972) on tehnyt uuden aluevaltauksen. Häneltä ilmestyi Ooli Oy:n kustantama laadukas kirja, jossa on pari sataa kuvaa hänen teoksistaan. Veistoksia ei ole kuvattu valkoisia seinä vasten, vaan ne on viety mitä mielikuvituksellisimpiin paikkoihin, kaupunkeihin, saaristoon, metsään, kaivoksiin.

Kirjaa selaillessaan huomaa selvästi, että taiteilija on huumorintajuinen ja monipuolinen. Hän on ottanut kaikki kuvat itse ja kertoo, että työhön meni puolisen vuotta, minä aikana ei uusia veistoksia ehtinyt syntyä. Mitä ilmeisimmin

hän ottaa kaikki tekemisensä tosisaan.

Sakari Peltola käyttää teoksissaan puuta, pronssia ja paljon kiveä. Hän on pannut kiven nauramaan, mököttämään, ihmettelemään jne. Sitteen hän on vienyt persoonan saaneen kiven, teoksen, vaikkapa kantamalla tai veneessä haluamaansa paikkaan, jotta hän on voinut ottaa siitä kuvan sille omimmalla paikalla.

Kivenkantajaa katsellessaan tulee hyvälle mielelle. Taitto on silmää hivelevää.

Kuvat herättävät uteliaisuutta. Kirja on erittäin sopiva myös lahjaksi. Taiteilija Sakari Peltolan töitä on tällä hetkellä esillä myös Loimaan Kirjapainon ti-loissa.

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. noin 4,4 miljardia (1,6 miljardista kuuteen miljardiin)
2. yli 1 500 ihmistä
3. burka ja huntu
4. noin 303 miljoonaa
5. seitsemän
6. Suomen Maaseudunpuolueesta
7. vuonna 1956
8. ohra ja kaura, yhteensä 85 % maamme viljatuotannosta
9. Taisto Tammi
10. puukko

MEILTÄ MAUKASTA JOULUA

Jouluruuat ja -leivonnaiset

Tilaa ajoissa!

Kahvapaikka
LOIMAAN LIIKEKESKUS

Turuntie 10 avoinna
LOIMAA ark. 6-17
Puh. 02-762 1437 la 6-13

TILAA Kurkijokelainen
Vesikoskenkatu 13 As 21
32200 Loimaa
Avoinna: Ti & Pe klo 9-14
puh. (02) 762 2551
Matkapuh. 050-521 3336

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäätä Loimaan Aluesairaala

Asianajajia

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkinen kauppanvähvistaja
Kauppalankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

Varatuomari Jari Heikman
varatuomari Kaarina Nylamo
oik.yo Tiina Tähtinen
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa,
puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA
LOIMAAN MUSIIKKI
Puh. 7622 950,
Oikokatu 3
Avoinna: ma-pe 10-17.30 la 10-14.00

HAUTAKIVET

Vuodesta 1921
luotettavaa ja yksilöllistä palvelua

LOIMAAN KIVI
PUHELIN (02) 760 511

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa
Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

Tarjoukset voimassa: 26-28.11.2004

Loppuviikon parhaita makuja!

Järvi-Suomen Maustetut Kaslerpaistit
n. 1,0 kg

3,95
kg

Atria Keittokinkku
250 g (10,00 kg)

2,50
pkt

SPAR Kylmäsavustettu kirjolohi
200 g (18,25 kg)

3,65
pkt

Valio Oltermanni 17 tai Oltermanni
450-500 g (8,56-7,70 kg)

3,85
pkt

Ingman Vaniljajäätelö
1 l

0,99
pkt

Atria peruna-, italian- tai punajuurisalaatti
500 g (2,78 kg)

1,39
rasia

Oolannin valkosipuli-perunat
400 g (3,22 kg)

1,29
pss

Espanjan appelsiini

1,70
kg

Frödinge pakastekakut
565 g (8,76 kg) ei mansikka

4,95
pkt

Frisco virvoitusjuomat
1,5 l (0,39 l)

0,99
0,59+0,40
4/talous

Suomalainen nautan suikalepaisti

7,90
kg

SPAR Suomalainen porsaansuikalepaisti
(4,98 kg)

1,99
400 g

Chick broilerin filesuikale
(11,96 kg)

2,99
250 g

Alko 762 2062
nonstop parturi 040-765 7028
Loimatar 762 2848
Kahvila 762 4432
LOP-Kultapiste 763 2150
Oigatar 762 1413
Ritvan ja Olin 76368520

SPAR

SPAR LOIMAA
Kauppias Sami Toivonen
puh. (02) 763 6850
ma - pe 7-21, la 7-18, su 12-21

Ruokakauppa Sinun makuusi